

Stockholm den 5 januari 2021

R-2021/0004

Till Socialdepartementet

S2020/09963

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 30 december 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till sina tidigare yttranden rörande åtgärder för att begränsa spridningen av covid-19,¹ har följande synpunkter på förslagen i promemorian.

Remitteringen av promemorian

Oaktat behovet av att så snart som möjligt få en lagstiftning på plats som kan förhindra ytterligare spridning av pandemin och den parallella beredningen av lagstiftningsärendet prop. 2020/21:79 En tillfällig covid-19-lag, som föreslås träda i kraft den 10 januari 2021, vill Advokatsamfundet ändå framhålla det problematiska med denna typ av ytterst korta remisstider (i detta fall endast en och en halv arbetsdag). Så korta svarsfrister riskerar att omöjliggöra en noggrann och grundlig analys utifrån såväl materiella som rättssäkerhetsmässiga aspekter för remissinstanserna.²

Allmänna utgångspunkter

Smittspridningen i Sverige är allvarlig och i jämförelse med våra grannländer har ett anmärkningsvärt stort antal personer gått bort i covid-19 och många har drabbats hårt. Det är för tidigt att nu bedöma säkert vad denna situation beror på. Advokatsamfundet kan

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 21 december 2020 över promemorian Covid-19-lag samt remissyttrande den 5 april 2020 över utkastet till lagrådsremiss Ett tillfälligt bemyndigande i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19.

² Se Advokatsamfundets remissyttrande den 5 april 2020 samt Lagrådets yttrande den 30 december 2020 över förslaget till Covid-19-lag.

dock konstatera att den lagstiftning som nu är under införande borde ha kunnat vara på plats mycket tidigare.

Advokatsamfundet vill i sammanhanget återigen påminna om att den mest grundläggande fri- och rättigheten är rätten till liv och att lagstiftaren har en skyldighet att säkerställa denna rättighet genom lag (artikel 2 EKMR). Denna viktiga utgångspunkt glöms ofta bort i samhällsdebatten då åtgärder mot covid-19 diskuteras.

Övergripande synpunkter

Förslagen i promemorian, framför allt det som avser möjlighet till tillfällig stängning av vissa handelsplatser, kan få mycket långtgående konsekvenser för de företagare och andra som träffas av bestämmelserna. De negativa konsekvenser som kommer att drabba berörda näringsidkare och andra är inte, enligt Advokatsamfundets mening, tillräckligt belysta eller utredda. Advokatsamfundet vill därför upprepa vad som tidigare anförts om att kompensation för de drabbade skyndsamt bör utredas och en bestämmelse om kompensation införs.³

Enligt Advokatsamfundet är det av rättssäkerhetsskäl mycket viktigt att de föreslagna förordningsbestämmelserna tillämpas effektivt och på ett enhetligt sätt. Advokatsamfundet ställer sig därför positivt till att Folkhälsomyndigheten och Länsstyrelsen i Dalarnas län får i uppdrag att ge nationell tillsynsvägledning, respektive ett uppdrag att utöva samordningsansvar för länsstyrelsernas tillsynsarbete.⁴

Vad gäller frågan om hur länge förordningen om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska vara giltig, konstaterar Advokatsamfundet att förslaget är att förordningen ska upphöra att gälla vid utgången av september 2021. Det är samma upphörandetidpunkt som numera, efter den kritik som flera remissinstanser lämnade över det ursprungliga förslaget, föreslås gälla för Covid-19-lagen.⁵ Med hänsyn till att förordningen kan få mycket långtgående konsekvenser för företagare och andra som påverkas är det viktigt att föreskrifterna inte gäller längre än vad som är absolut nödvändigt. Advokatsamfundet anser därför att det finns skäl för regeringen att överväga om en kortare giltighetstid än vad som nu föreslås är lämplig med hänsyn till regeringens mål om att alla boende i Sverige över 18 år ska erbjudas vaccinering mot covid-19 redan under det första halvåret 2021. Detta borde i så fall sannolikt kraftigt minska behovet av de mycket ingripande åtgärder promemorians förslag innebär under så lång tid.

I detta sammanhang vill Advokatsamfundet även framhålla nödvändigheten av att regeringen underställer riksdagen aktuella föreskrifter så snart som möjligt och senast en vecka från det att föreskriften beslutades.

³ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 21 december 2020.

⁴ Jfr Lagrådets yttrande den 30 december 2020 s. 5 f. avseende behovet av en effektiv samordning inför antagandet av föreskrifter och beslut, t.ex. genom att en myndighet får ett generellt samordningsansvar.

⁵ Se prop. 2020/21:79 s. 80 f.

Synpunkter rörande förslaget till förordning om särskilda begräsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

3 kap. 2 §

Med hänsyn till den allvarliga situation som för närvarande föreligger och kan förväntas föreligga under flera månader när det gäller smittspridning och belastning på sjukvården, anser Advokatsamfundet att den föreslagna bestämmelsen i 3 kap. 2 § kan ifrågasättas. Mot bakgrund av att platser för privata sammankomster begränsas till högst åtta deltagare och att allmänna sammankomster som hålls med anledning av dödsfall begränsas till högst 20 deltagare, framstår undantaget i 3 kap. 2 § om allmänna sammankomster för högst 300 deltagare med krav på endast en meters avstånd som något inkonsekvent. Detta även med beaktande av att ett avstånd på minst två meter rekommenderas i andra situationer och av den remitterade promemorians hänvisning till den nya virusvariant (VOC202012/01) som enligt WHO tros ha ökad spridningsförmåga.

3 kap. 5 §

I motiven till denna reglering finns anledning att tydligt erinra om att Polismyndigheten ska tillse att länsstyrelsernas beslut efterlevs.

4 kap. 1 § och 5 kap. 1 §

Ordet "undviks" bör ersättas med ordet "förhindras". Detta ordval stämmer bättre med det ordval som används i förslaget till lag om särskilda begräsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Övrigt

I övrigt har Advokatsamfundet inget att erinra mot förslagen.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander